

Finnebarn nr. 1572

Kosti Tarvainen voksede op, hvor Vinterkrigens frontlinje bølgede frem og tilbage. I 1942 kom han første gang til Nykøbing F., men måtte tilbage til Finland og gå grueligt meget igennem, før han omsider kunne slå sig varigt ned på Falster.

Tekst: Anne Fabricius
Foto: Anders Knudsen

PULS - Kun én gang i sit liv, har Kosti Tarvainen set sin mor græde. Det fik til gengæld afgørende betydning for resten af hans liv.

Han var otte år gammel og boede sammen med moderen og seks søskende i den finske industristad Imatra ved grænsen til Det Kareliske Næs.

Faderen kæmpede som soldat i den finske hær. Han var udstationeret langt mod nord, mens hans familie forsøgte at overleve midt i den sydlige kampzone.

Imatra var skiftevis på sovjetiske og finske hænder. Og for moderen var det et mareridt blot at skaffe mad til sine børn.

- En dag kom mor hjem og var glad. Hun havde fået fat i nogle kartofler. Men tænk, da vi kogte dem, lugtede de skrækkeligt. De havde fået frost. Og de smagte ganske forfærdeligt, fortæller Kosti Tarvainen.

- Da så jeg for første og eneste gang min mor græde. Hun var ellers stærk og mistede aldrig modet eller viste svaghed over for os børn.

- Men den dag vendte hun ryggen til os og sagde: "Fra i dag vil jeg gerne have mine børn 1.000 kilometer væk og få dem levende hjem igen, i stedet for, at de bliver skudt eller dør af sult."

Kosti, der i dag er 68 år, tager sig til ansigtet ved tanken om moderens ord, der her, godt 60 år efter, stadig er brændt ind i hans erindring.

Krig og sult synes lige så fjært som snestorm sankthansaften her i det store gammelrosa bjælkesommerhus på Klitrosevej ved Marielyst på Falster, hvor han og hustruen, Birthe Tarvainen, bor.

Der er lunt i den lyse stue og en fyldt chokoladeskål på sofabordets blanke marmorplade.

Helt anderledes var det den gang i 1942, hvor Kostis mor midt i den sødlige stank af frosne kartofler besluttede sig for at tage imod et tilbud om at få sine børn evakueret til Sverige eller Danmark.

Hun fik de relevante papirer, men fandt også ud af, at tilbuddet kun gjaldt de yngste, nemlig Kosti og hans lillesøster Saimi på syv år.

- De store kunne staten bruge som arbejdskraft, forklarer Kosti. Saimi blev sendt til Örebro i Sverige hos en manufakturhandlerfamilie, der i forvejen havde en søn på 18 år. Og hun fortalte senere, at det var som paradiset. Hun fik varmt tøj, fine frakker, mad og omsorg.

Til Danmark

Kosti kom til Villa Solglimt på Stubbekøbingvej i Nykøbing F. hos forhenværende hotelejer Christian Andersens og hans hustru. De havde ikke selv børn.

- Jeg kom også i himlen. De var fantastisk gode ved mig. Jeg fik fint tøj, blev fotograferet og gik på danseskole, siger Kosti, der allerede på rejsen havde fået en forsmag på eventyret.

Først med skib fra Finland og så med tog gennem Sverige. Som de øvrige børn havde han et papskilt i en snor om halsen. Herpå stod hans navn og bestemmelsessted samt et nummer. Nummer 1572.

- På turen, hvor finske lotter tog sig af os, fik vi frugt. Det var æbler og appelsiner. Jeg vidste dårligt, hvordan jeg skulle spise appelsinen. Sådan en havde jeg ikke set før, smiler han.

Opholdet i paradiset varede 16 måneder. Så skønnede moderen, at Imatra var blevet mere sikker. Hun savnede sine børn og sendte bud efter dem.

Til Finland

Moderen havde forregnet sig. Sovjetiske soldater indtog atter Imatra og familien blev evakueret.

Det var ikke første gang. Siden vinterkrigens udbrud 30. november 1939 var hundredtusindvis af indbyggere fra frontområdet blevet evakueret og sendt retur adskillige gange.

4.000 danske finnebørn

Omkring 76.000 finske børn blev under Finlands krige med Sovjetunionen fra 1939 til 1944 evakueret til de skandinaviske lande, fortrinsvis Sverige og Danmark. Her til landet kom 4.000 børn, som blev fordelt hos plejefamilier over hele landet. 367 kom til Lolland-Falster. De fordelte sig med 125 i Nykøbing F., 72 i Nakskov, 89 i Maribo og 81 i Stubbekøbing.

Langt størsteparten vendte hjem til Finland, men omkring 10 procent blev i Danmark.

- Den først gang kom vi med jernbanen i godsvogne 300 kilometer mod nord til byen Nokia. Det, jeg bedst husker, er at alle børn fik et stykke legetøj, da vi nåede frem. Jeg måtte selv vælge, og jeg valgte en lille plyskaning, der kunne pibe, når jeg trykkede på den.

- Iiuh, hvor var jeg glad for den. Næste evakuering foregik også med godsvogne. Derfor var der sat små ovne op i vognene, som også var forsynet med etagekøjer.

Vores mor lagde os på gulvet, og det var godt. For der var ikke ventilation, så mange i etagekøjerne døde af kulilteforgiftning.

- Jeg mistede min bedste lege-kammerat på den tur. Det var skrækkeligt. De døde blev blot hentet ud ved en af stationerne undervejs, men forældrene måtte ikke stå af. De skulle blive i toget.

Sult og nød

Efter den anden evakuering sultede familien værre end nogensinde. Der var ingen mad i Imatra, og staten havde forbudt de omkring-boende bønder at sælge privat. Alt skulle leveres til staten, der prioriterede hærens forsyninger over alt andet.

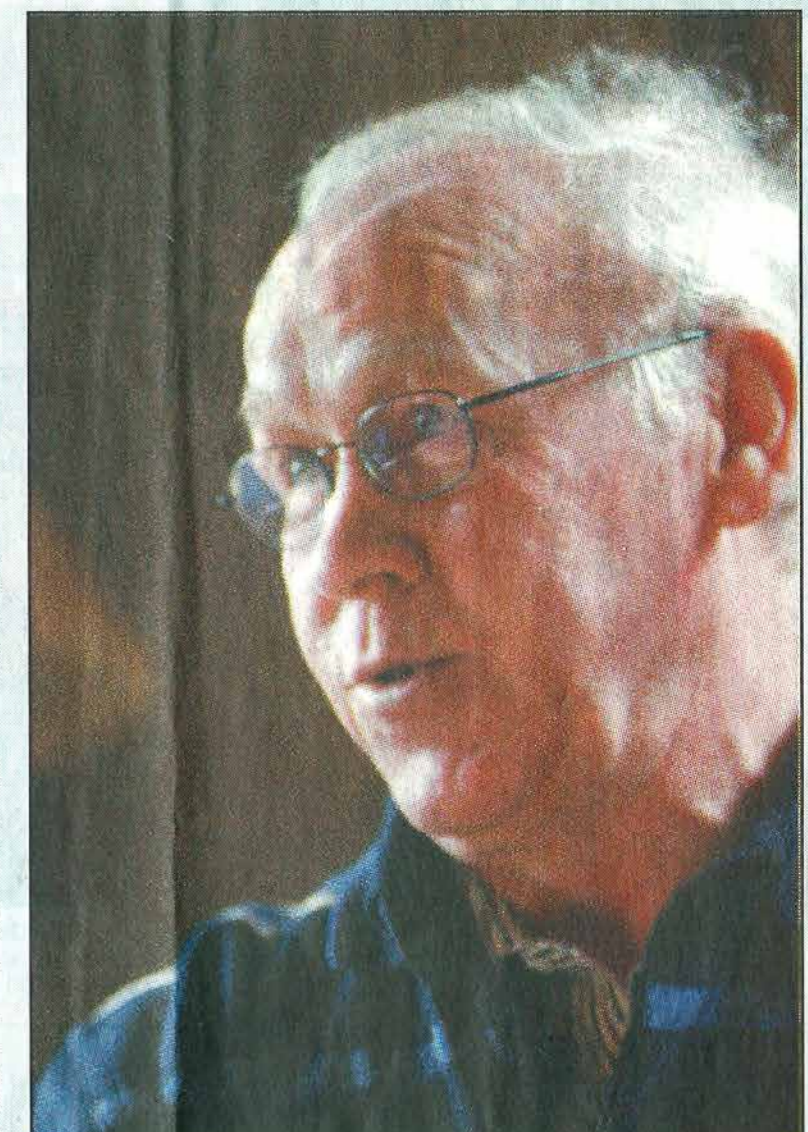
- Vi børn blev tidligt om morgenen sendt med toget ud på landet, hvor vi opsøgte bønderne. Mange af dem ville heldigvis gerne sælge lidt mælk, æg eller mel til os. Men det var jo strengt forbudt. Så mor havde instrueret os om, at vi skulle gemme os i skovene og gå hjem efter mørkets frembrud, hvis der var gevinst.

- Hun vidste, at hvis vi kom hjem midt på dagen, var det uden mad.

- Kom vi derimod sent om aftenen, blev der glæde, når hun kunne lave os lidt mad. I de år lærte jeg at løbe meget strækket, siger Kosti.

Men også de ulovlige togter ud på landet blev vanskelige. Og så var det, at Kosti og hans lillesøster blev sendt udenlands som finnebørn.

Efter hjemkomsten blev de igen evakueret. Denne gang med skib gennem Saimaa-søen nordpå til byen Mikkeli, hvor de blev indkvarteret på en bondegård indtil

krigens afslutning. Moderen skrantede efter et benbrud, som aldrig rigtig var helet. Hun døde i 1946, kun 49 år gammel. Da var Kosti 12 år.

Stedmor

- Vores far kom hjem, men han giftede sig kort efter med en yngre kvinde. De fik en datter, vores lillesøster.

- Desværre blev det et helvede for os, min lillesøster og jeg.

- Vores stedmor talte os ikke. Hun var ikke god ved os, og far forsvarede os ikke.

Kosti og Saima bad deres plejefamilier om lov til at vende tilbage.

For Saima så det ud til at lykkes ret hurtigt. Den svenske familie ville hellere end gerne have hende igen. Så hun var fortroingsfuld, da hun rejste.

Tragedie

Kosti er sikker på, at skuffelsen var stor, da ingen af familiens medlemmer tog imod hende på stationen. Men hun fandt selv frem til huset. Blot for at opdage, at plejemoderen var død, akkurat mens pigen var undervejs. Plejefaderen og den voksne søn sad tilbage, lamslået af sorg og uden kræfter til at tage sig af pigen.

Kostis øjne bliver blanke, mens han fortæller.

- Hun forlod huset, gik tilbage til stationen, kastede sig ud foran et tog og blev dræbt.

Tilbage i Imatra havde Kosti aftalt med sin danske familie, at han skulle komme, når han havde afsluttet sin skolegang og var konfirmeret.

I to år gik han på arbejde om dagen og i skole om aftenen. Sådan havde de finske myndigheder be-

Kosti husker tydeligt den dag, Vinterkrigen begyndte. I byen Imatra, hvor han boede majede Sovjets fly-skytter 11 skolebørn ned.

stemt det for store børn, fordi der var brug for arbejdskraft.

Af sin løn sparede han sammen til et pas. Det var nemlig meget dyrt, fordi regeringen på den måde ville forhindre de unge i at forlade landet.

14 år gammel kunne Kosti endelig betale for sit pas og rejse sydpå til Helsinki, hvor en morbror ville hjælpe ham med at købe billet til Danmark.

Han tog afsked med sin arbejdsplads, sine venner og sin familie.

Skuffelse

Men så let skulle det ikke gå. Han havde overset en side med meget små skrifttyper i sit pas. Der stod, at det kun var gyldigt i 30 dage.

- Jeg kom nogle få dage for sent. Det var mit livs største skuffelse, da min morbror kom hjem fra billetkontoret og sagde, at jeg ikke kunne komme afsted, siger Kosti.

Han havde ingen anden udvej end at rejse tilbage til Imatra, gå den tunge gang til sin fars hus og bede om lov til at bo der, mens han tjente til et nyt pas.

Det tog et år. Og så var der intet i verden, der kunne stoppe Kosti, der i 1950 rejste direkte til Nykøbing F., hvor familien Andersen tog imod ham.

I Danmark igen

De skaffede ham et job hos Bus-Larsen på Stubbekøbingvej, hvor han først gik til hånd med at vaske og støvsuge busserne og senere blev chauffør.

Det var også her, han mødte sit livs Birthe. Hun var veninde med genboens datter, og de to unge fik hurtigt øje for hinanden.

De blev gift i 1955. - Vi har haft et dejligt liv sammen. Vi har tre dejlige drenge, som nu er voksne.

- Livet her i Danmark har simpelthen været så godt. Med Birthe og hendes familie og med min egen familie.

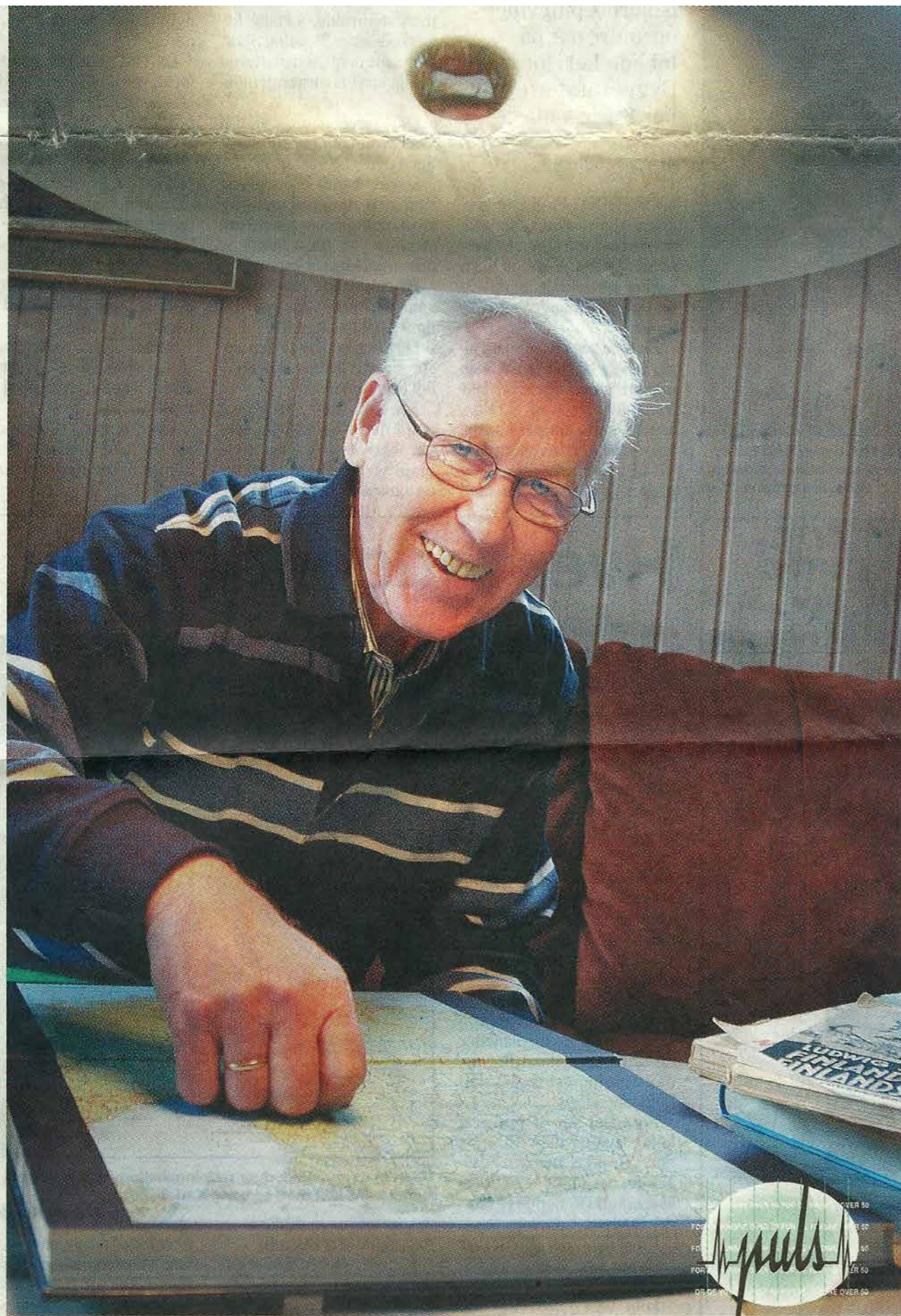
- Hvis jeg skulle vælge i dag, ville jeg gøre det samme. Der var ingen fremtid for mig i Finland, siger Kosti.

Han skiftede efter 15 og et halvt år job fra buschauffør til møbelchauffør og sluttede sin erhvervs-karriere med en mangeårig ansættelse som pedel på Børnehavnseminariet i Nykøbing.

I dag er han lykkelig far, bedstefar, pensionist og efterspurgt både her og der. Dels om afløser, når der er sygdom eller ferie på seminariet, dels som foredragsholder.

Finnebarn nummer 1572 har lagt sit fødeland bag sig. Sin far besøgte han kun to gange efter afrejsen i 1950, men han har god kontakt med en ældre søster, som stadig bor i Imatra.

- Vi levede et storartet liv, indtil krigen brød ud, men pludselig levede vi midt i en front, fortæller Kosti Tarvainen, der sultede, frøs og blev sendt hid og did, indtil han som 16-årig fik et nyt liv i Danmark.

Finnebarn fandt lykken i Danmark

Af Anne Fabricius og Anders Knudsen (foto)

Op mod 76.000 finske børn blev under Anden Verdenskrig evakueret til plejefamilier i Skandinavien - heraf 4.000 til Danmark.

krig 10 procent blev her i landet. Kosti Tarvainen kom til Nykøbing F., blev sendt retur til krigshelvedet og valgte selv at rejse tilbage til Danmark, hvor han mødte kærligheden, fik et godt job og i dag trives som pensionist, bedstefar og efterspurgt foredragsholder.

Dalside 5

